

**ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม
ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเสพติด พ.ศ. 2534¹**

ยลธิดา สุทธิฤทธิ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเสพติด พ.ศ. 2534 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และการริบทรัพย์สิน รวมไปถึงกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดของประเทศไทย กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเสพติด พ.ศ. 2534 เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะต่อไป

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินจะเป็นแนวทางที่ดีและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในปัจจุบัน ยังคงมีปัญหาทางกฎหมายอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก ตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา และกรณีที่สอง ตามมาตรา 19 วรรคสอง ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาไปก่อนแล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบก็ได้ ซึ่งทั้งสองกรณีดังกล่าวไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดว่ากรณีใดบ้างเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย และกรณีใดบ้างเป็นความจำเป็นเร่งด่วน ดังนั้น จึงมีประเด็นปัญหาทางกฎหมาย 2 ประการ คือ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเสพติด พ.ศ. 2534 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จริงเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิชา รักคิลิง และ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.1 ปัญหาการตรวจสอบทรัพย์สินกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในกรณีนี้คือ คำว่า “เหตุอันควรสงสัย” มีความหมายหรือบทนิยามว่าอย่างไร เนื่องจากในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ก็ไม่ได้มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้แน่ชัดว่าเหตุใดบ้างที่จะเข้าลักษณะของการเป็นเหตุอันควรสงสัย ที่ถึงขนาดว่าทรัพย์สินดังกล่าว แม้มิได้ใช้หรือมิได้ใช้ในการกระทำความผิด แต่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็สามารถสั่งให้ตรวจสอบได้ อาจทำให้การใช้อำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นไปตามอำเภอใจ ผู้ต้องหาอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรมหากว่าทรัพย์สินของตนเป็นทรัพย์สินที่ไม่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องทำการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการสั่งตรวจสอบทรัพย์สิน

1.2 การตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ในกรณีนี้คือ ไม่มีบทนิยามของคำว่า “เหตุจำเป็นเร่งด่วน” ว่ามีความหมายว่าอย่างไร เมื่อไม่มีนิยามของคำว่าเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ชัดเจน ย่อมส่งผลต่อการใช้อำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในการพิจารณาสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาว่ามีกรณีใดบ้างที่ถือว่าเป็นเหตุจำเป็นเร่งด่วน อันจะทำให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาได้แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง แต่ประการใด แม้ว่ามาตรา 19 วรรคสอง จะบัญญัติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบถึงคำสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาในกรณีเร่งด่วน แต่ก็ยังเป็นเพียงดุลพินิจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่จะรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบหรือไม่ก็ได้เท่านั้น

ประเด็นที่ 2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว จากการพิจารณามาตรา 22 วรรคสาม ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องจัดให้มีการพิสูจน์โดยเร็วว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการจัดพิสูจน์ว่ามีกำหนดระยะเวลาเท่าใด โดยให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่จะต้องจัดพิสูจน์โดยเร็วเท่านั้น ซึ่งการที่กฎหมายไม่มีกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเช่นนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในทางทรัพย์สินโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากทำให้บุคคลผู้ถูกตรวจสอบหรืออ้างว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์สินของตนเองได้ตามปกติ

ประเด็นที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของเจ้าของทรัพย์สินว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณามาตรา 22 วรรคสาม จะพบว่า

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินย่อมมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวเพื่อทำการตรวจสอบและวินิจฉัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจัดให้มีการพิสูจน์โดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะแล้ว ก็ต้องคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้ถูกตรวจสอบหรือเจ้าของทรัพย์สินต่อไป จะเห็นได้ว่า มาตรา 22 วรรคสาม ได้ผลหลักการการพิสูจน์ให้แก่บุคคลที่อ้างตนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินต้องพิสูจน์ตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย มิใช่ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยผิดกฎหมายหรือไม่ อันเป็นการยกเว้นหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งวางหลักว่า คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น หรือหลักที่เรียกว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” อันเป็นหลักกฎหมายทั่วไป

ประเด็นที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายภายหลังการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณามาตรา 33 ประกอบกับข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จะพบว่า กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ใช่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่มีการยึดหรืออายัดไว้นั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น กฎหมายเพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์สินเท่านั้น แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะได้รับความเสียหายจากการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น แต่กฎหมายก็ได้กำหนดมาตรการหรือวิธีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงทำให้เจ้าของทรัพย์สินต้องรับทรัพย์สินกลับคืนมาในสภาพที่เป็นอยู่ในขณะที่ดำเนินการขอรับทรัพย์สินคืน ส่งผลกระทบต่อเจ้าของทรัพย์สินหากทรัพย์สินที่ขอรับคืนมานั้นเกิดความชำรุดหรือเสียหาย เจ้าของทรัพย์สินก็ต้องรับทรัพย์สินกลับคืนไปในสภาพขณะนั้น ทั้งที่เขาเป็นผู้ได้รับความเสียหายมิได้เป็นผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทั้งยังไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อีกด้วย

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะที่สมควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ สำหรับกรณีคำว่า “มีเหตุอันควรสงสัย” ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือคำว่า “จำเป็นเร่งด่วน” นั้น ควรให้มีการเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติมาตรการในการ

ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยการกำหนดรายละเอียดของคำว่าเหตุอันควรสงสัยให้ชัดเจน โดยอาจจะกำหนดว่าทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของผู้ต้องหา หรือมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียน หรือมีมูลค่าเกินกว่าฐานานุรูปของผู้ต้องหา ให้ถือว่าเป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัยในอันที่จะสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินได้ ส่วนเหตุจำเป็นเร่งด่วนนั้น ก็ควรกำหนดให้ชัดเจนเช่นเดียวกันว่าต้องมีลักษณะอย่างไร เช่น ในกรณีที่ผู้ต้องหากำลังจะชักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน ให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจในการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยมิชอบอีกด้วย และในส่วนมาตรา 19 วรรคสอง เห็นว่าควรให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการรายงานของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยให้เพิ่มเติมว่า หากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจำนวนมากว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทั้งหมดมีความเห็นแย้งต่อคำสั่งของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหารายนั้นใหม่

ประเด็นที่ 2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะคือ เห็นควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 22 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยกำหนดระยะเวลาไว้ในมาตราดังกล่าวให้ชัดเจน เช่น ภายใน 90 วันนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว เนื่องจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวนั้นย่อมทำให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์สินดังกล่าวได้ การที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงแค่นี้ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์โดยเร็วจึงยังไม่ชัดเจนเพียงพอ หากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินปล่อยระยะเวลาการพิสูจน์ให้ล่วงเลยไปอย่างไม่มีกำหนดย่อมทำให้สิทธิในทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้รับความกระทบกระเทือนต่อไปอย่างไม่มีกำหนด

ประเด็นที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาพิสูจน์ของเจ้าของทรัพย์สินว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะคือ เห็นควรนำหลักทั่วไปในเรื่องการพิจารณาพิสูจน์มาใช้ในการกำหนดการพิจารณาพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ นำหลักผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้นนำสืบข้อเท็จจริงนั้น มาเป็นหลักในการพิสูจน์ เนื่องจากการที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินกล่าวอ้างว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ถ้าจะให้ผู้ต้องหาซึ่งอาจมีชื่อทางทะเบียนมาพิสูจน์ว่าตนได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็นเรื่องที่ยาก จึงควรให้เป็นหน้าที่ของผู้กล่าวอ้างในการพิสูจน์ให้เห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวมานั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาจริง

ประเด็นที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายภายหลังการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ศึกษาพบว่ามิใช่ข้อเสนอแนะคือ เห็นควรให้มีการกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติม โดยให้มีการแก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่กำหนดเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ใช่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่มีการยึดหรืออายัดไว้นั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยให้เพิ่มเติมในเรื่องของการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิได้รับทรัพย์สินดังกล่าวกลับคืนนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับทรัพย์สิน สามารถเรียกค่าเสียหายเพื่อเยียวยาตามความเสียหายที่แท้จริงได้ แต่ทั้งนี้ควรมีกำหนดค่าเสียหายขั้นสูงเพื่อมิให้มีการเรียกค่าเสียหายสูงเกินความเป็นจริง อันจะเป็นการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้มีสิทธิได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส..มาตรการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด.

กรุงเทพมหานคร: อรุณกาลาพรวิฑูรย์, 2548.

วัชรพงศ์ หล่อหิรัญ. ปัญหาความล่าช้าจากการพิจารณาว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่. เปิดแฟ้มเรื่องร้องเรียน., 2559.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และนิธมน รัตนะรัต. การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกับความเป็นธรรม

และมนุษยธรรม A Study on Fairness and Humanity of Assets Forfeiture in Drug Cases.

Journal of Social Work Vol. 26 No.1.

สมบัติ ชัยวนิชย์ และธานี วรภัทร. โทษริบทรัพย์สิน : ศึกษาการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด.

วันชัย ศรีนวนนัต. “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด.”วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

พิพัฒน์ จักรางกูร. “การริบทรัพย์สิน.”วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2502.

ไพรวรรณ ท้าววงศ์. “มาตรการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด : ศึกษา

เฉพาะกรณีทรัพย์สินที่เข้าชื่อ.”วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

ฉัตรแก้ว นิธิอุทัย. “ความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สิน.”วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

เนาวรัตน์ น้อยผล. “การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยมาตรการริบ

ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

พ.ศ. 2534.”วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

จุฬา อินอิ้ว. ผลงานประกอบการอบรมหลักสูตร ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 13 เรื่อง ปัญหาการริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2557.

ศุภวิทย์ ตั้งตรงจิตต์ และคนอื่น ๆ. รายงานวิชาการหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 3 เรื่อง การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม., 2549.

อารีรัตน์ เลาหพล. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง มาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมไทย.